דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

מהאברבנאל לחלק שלישי מהמורה.

טענות לקוחות מטבע הכתובים ימאנו מה שפירש הרמב"ם במרכבת יחזקאל.

ואלה הם:

טענה ראשונה כי"ת היה מה שהשיגו יחזקאל כדעת הרב וכמו שביארו, היה ת"כ השגתו דומה למה שהשיג אחד מהחוקרים שבעיים לו אלהיים, והוא אר מלך שישתוף המחקר השכל השכלי אל השפע הנבואיי, ואם היה זה כן, לא היו חז"ל מזהירים כל כך בהעלמתו, באמרם במסכת חגיגה תא ואגמרן מעשה מרכבה אי"ל אכתי לא קשאי, ושאר הדברים שהביאו שמה. והנה בכל מדרשות חכמי האומות ידרשו הדברים האלה במקהלות ברבבות עם הענייניים נער וזקן ואינם מתדלים כלל בהעלמתו. וכבר הרגיש בספק וטעמה הזאת, רבי שמואל בן תבון ז"ל, והשלימו הרב חסדאי בספר אור ה' שחבר. ואמנם הנרבוני כתב שכוונת הרב הוא שכל זה הוא המושג למעיינים ובלבן אמר בהקדמת הח"ג ששכר המעלים סתרי תורה המבואריים והגלויים לבעל העיון עלום מאד, ולהתיר הספק הזה הביא הפ"ו מאותה מרכבה באומר שכל מה שראה יחזקאל ראה ישעיהו, כדי להוציא מזה שאחרי היות מה שהשיג ישעיהו הפנה שכלית יתחייב שכן היתה מראת יחזקאל. והטענה הזאת שעשה הרב אינה נותנת האמת על כל פנים, לפי שמראת ישעיהו היתה נבואיית ולא מהקרית. ומה שאמר הרב הגלויים לבעלי העיון הוא בדאו מלבו כי הז"ל בדבריהם לא אמרו כן, ותשאר ת"כ במקומה הטענה הראשונה הזאת:

טענה שנית כי"ת היו החיות רומזות לגלגלים, והאופנים ליסודות, והאדם לעולם השכלים, ת"כ איך לא בא בהשגות כבדר, אם מהקודם למתאחר כישעיהו, ויתחיל מהאדם ואחריו החיות ואחריו האופנים, או מהמאוחר אל הקודם כיעקב במראת הסולם, ויתחיל מהאופנים ואחריו החיות ואחריו האדם, ויחזקאל לא עשה כן לדעת הרב וכי זכר ראשונה החיות שהם הכדורים המלויירים ואחריהם האופנים שהם הידוע ברקיע שהוא הכדור, ואחריו האדם, כשהוא אמר שמה שהתחיל בחיות לחיותם קודמות במעלה והקדים האופנים לאדם לפיהו קודם בסוד הלמוד, ושתיפם מהמרכבה, והשב להביב הענייניים ולפיים המעיין בדברים בעלים יעוזיין משם:

טענה שלישית כי אם היו החיות רומזות לכדורים איך מנאם ארבעה והם תשעה כמו שהביא הרב בפ"ד ת"ב. וכבר חשב להגלל מהספק הזה במה שכתב בפ"ט מאותו ת"ב שהיה דעת קדום שנונה וכוכב הם למעלה מן השמש, וכתב הרב שמה שהוא דבר בחלוף מה שהשיגו עליו האחרונים שירדו לאמתת הענין. ואמר שלפי זה יהיו הכדורים המלויירים ארבעה, כדור הלבנה, כדור השמש אשר עליו, וכדור החמה כוכבים הנבוכים, וכדור הכוכבים הקיימים. ואמר כל זה לישב ענין הד' חיות. והוא באמת דעת בעל, כי איך יהיה יסוד הנבואה דבר בלתי אמתי והוא היות נוגה וכוכב למעלה מן השמש. ואף שיהיה כן מבטן מי יגלה מספר הארבעה, כי הנה לא נמלא לקדמונים מי שימנה כן, וכמו שביאר הלבנה נמנה לאחת וכדור השמש לאחת מי המונע שימנה נגה וכוכב שבהי נדק ומאדים, ויהיו הכדורים אם כן המלויירים שמנה לא ארבעה. ועוד כי אם מנה הכדורים בזה האופן, למה לא מנאם המשה עם הכדור העליון שאין בו כוכבים. ולמה זכרם ארבעה והשביק עם זכרון האופנים שהם יסודות, ואחרי כן הזר לזכור אותו כדור בספוק וממעל לראשי החיות רקיע. ומה שהביא הרב שמה שמחז"ל היה מי שמנה הרקיעים שנים, אין ראיה לדעתו, כי האומר הזה אולי כלל כל המלויירים בשם רקיע אחד והגלגל שאין בו כוכב בשם רקיע אחר, לא שיבדל בין מלוייר למלוייר וימנה אחד בשני עלמו וימנה תמשה מהם בכדור אחד, כ"ש שבמאמר הזה כיון דבר אחר, נמשך למאמר המים העליונים והמים התחתונים ולא כיון לדעת הרב כלל. סוף דבר מספר הארבעה הרב בדאו מלבו ואין לו על מה שיסמוך:

טענה רביעית כי איך נאמר שבאו בנבואת יחזקאל דברים משונים כפי המחקר האמתי, אם בכדרו נגה וכוכב למעלה מן השמש שהוא בחלוף האמת, ואם באומר שכיון הנביא שהיו לגלגלים קולות, והוא דבר משונה לפי שהוא בנוי על דעת האומר גלגל קבוע ומזל חוזר, שהבאר בטעו בו חכמי ישראל ונלחו חכמי האומות העולם וכמו שהביא הרב בפרק ח' חלק ב', ואם היה זה כזב ושוא, איך יסכים עליו הנביא באומר וקול כנפי הכרובים. וזה ממה שיורה שהיה דעת הרב שאין זה ליחזקאל בנבואה כי אם בחקירה ועיון, ולכן אמר הרב שהביא יחזקאל המראה השנית לבאר בה ענייניים לא ביאר בראשונה, ובפ"ז מהמרכבה אמר שענין נפתחו השמים הוא על דרך פתחו שערים, ודלתי שמים פתח. רומז אל היות הענין כלו בעיון לא בנבואה. והנרבוני כדי לנשוא פנים אל בני עמו כתב בפירושו בסוף אותו פרק, אפשרות הטעות גם בנבואה בהיות שהנביא לא שאל על הדרוש ההוא ואיה תקובל אצלו. אבל כל זה לבנו לא כן יתשוב, כי אם שהיה כל זה עיון והקירה כמו שיראה מתוך דבריו בפרקים האלה כלם, ולזה לא הרחיקו היות לנביא דעת קדומים מן הפילוסופים שנתבשו בעיונם:

טענה חמישית באמרו דמות אדם להנה וחשב הרב שהיו כל פני החיות פני אדם אם לא שקלתם היו נוטות לפני שור ולפני אריה ופני נשר, כמו שהביא בפ"ה (ל"ל בפ"ת) מהח"ג הזה, ויקשה אליו ת"כ וארבעה פנים לאחת ואומר עוד ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן, והשאלות האלה כלם יעידון ויגידון שכל אחת מהחיות היו לה פני אדם ופני אריה ופני שור ופני נשר. ואם היו כלם בצורת אדם ג"כ היו כלם בצורת אריה והיו כלם בצורת שור ובצורת נשר והיו ת"כ כלם שוות מכל הצדדים. ואם זה כן איך ייוחד אחת מהם ליסוד אחד והאחת ליסוד אחר אחרי שכלם ישתפו וישתוו בצורותיהם, ולא הועיל ת"כ הרב דבר להיחדות הבוא אשר כיון לדעתו כמ"ש במראה הפנית אופן אחד אצל הכרוב האחד וכמו שהעיד הרב עליו בפ' ח"ב, ות"ת (שוא) שהיתה כל חיה בצורה אחת ושהיו לה ד' פנים כלן מאותה צורה כי היו לאחד מהן ארבעה פנים כלם פני אריה, וכן הקשה בשאר הצורות, כי הנה הכתוב אומר ופני אריה אל הימין לארבעתם יורה שלארבעת החיות היו פני אריה וכן בשאר:

טענה ששית מה הועיל הרב לדעתו באמרו באותו פ"ה (ל"ל פ"ת) ת"ג הנזכר שפני שור ופני אריה ופני נשר הם כלם פני אדם (אם לא שהביא) נוטים לאותם הפנים מהב"ת, ואם נאמר שאמר זה כדי להעיד על היותם משכילים כמו שפירש רבי שמואל בן תבון ונמשך אחריו הנרבוני, אבי אשיבך שהיות החיות משכילות כבר נרמז בארבעת הכנפים שפירש הרב שהן כדוריות הגלגל ונשפו ושכלו וחשוקו, וגם כבר נאמר בזה שהיה להם שכל ואור למה לא יהיו הפנים רמז לדבר אחר, ויהיו בעלם פני שור פני אריה ופני נשר. ועוד שהרב עצמו אמר שהכנפים הם תאר הגלגלים בעלמם, והפנים הם משל לכחות הנמצאות מהם בעולם השפל וליסודות, ואם היה כזה כן איך נאמר שהפנים היותם פני אדם יורו על ענין החיות בעלמם שהוא היותם משכילים. כיון שהפנים לא יורו על זה כי אם על היסודות והכחות. ועוד שהבר הזה ר"ל היותם משכילים הנה יורמז בהיות לכל אחת מהם פני אדם. אמנם היות להן מלד אחד פני שור ופני אריה והיה רמז לדבר אחר, ואין צורך לומר שיורו על השכלתם אחר כי זה כבר נרמז באחת מהפנים שזכר בהם פני אדם. ואם נאמר שהניח הרב זה כדי לבאר שהם היות הגלגלים יבינו הדברים להתהוות, הנה הצורה יהן אותה הנבדל שהוא השכל הפועל ואינה מהם, ולרמוז לזה אמר שהיו כל צורותיהם פני אדם וכמו שכתב האפודי. הנה יקשה לדעתו כי הרב הניח שבוארה הראשון הזה לא הביא כי אם ענין הגלגלים, ולפי זה ת"ל שנאמר שרמז בו ענין הנבדלים אשר הורה לדעת הרב בוארה הבלשי וכת ם ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, כי הם ביאר ענין השכלים הנבדלים לא כאן בפסוק דמות אדם להנה. ועוד כי אם היו הד' פנים רומזים לארבעה יסודות וארבעה כחות, כאשר תקח פני אדם לרמוז לנבדל הנה לא יאמרו כי אם ג' פנים ליסודות והכחות, לא ארבעה. ואין יאמר דמות אדם להנה בסוא תאר להן בעלמם הו תאר פעולותיהן:

טענה שביעית מאמרו הנה וארבע כנפים לאחת להם. ואתה תראה שהרב כתב שהיו לגלגל ד' סבות לתנועתו, כדוריותו ונפשו ושכלו וחשקו כמו שהביא פ"י ח"ב הנזכר, והשב שאליהם כיון הנביא בארבעת הכנפים. ותראה עוד שכתב בפ"ו ח"ג הזה שהשגת יחזקאל וישעיהו היתה אחת, ויקשה ת"כ איך ישעיהו אמר שש כנפים לאחת ויחזקאל אמר ארבעה כנפים. ותראה שבשמ"ג ח"ת בשתוף כנף כתב הרב שבשתים יכסה פניו ר"ל שיש שתי סבות להעלם מלאות המלאך, יהם קולר המשיג ועומק המושג, ובשתים יכסה רגליו ממנו ובשתים יעופף, הוא לאחר אליהם העופפות על לד המשל שהוא להתקרב אל הנאות ולהתרחק מהמזיק, וכמו שהשלים ביאורו בפרק מ"ע באותו ת"ח, וכן אמר יחזקאל בכנפים, לאיש שתים חוברות איש ושתים מכסות את גוויותיהנה ע"ד ובשתים יכסה רגליו, ולפי זה לא יהיו סבות ההעופפות ארבעה כי אם שתים, ולמה ת"כ זכר יחזקאל לדעתו ארבעה כנפים כלם רומזות לד' הסבות ההנועה. ות"ת שישעיהו דבר מהמלאך ויחזקאל מהגלגל ואין בהם הפרש. ת"כ אני אשיבך שת"כ לא כל מה שראה יחזקאל ראה ישעיהו ואין הסגתם אחת כמ"ש, הוכחהו שלענין ההנועה יצטרכו ג' סבות וכנפים לארבעה, וכ"ש שלפי האמת הם לבד שתי סבות ר"ל כדוריות הגלגל ונוגה כי בגיזרו יוכלל נפשו וחשוקו סבות אשר יצייר:

טענה שמינית ממאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל, וכתב הרב פ"ב מהמרכבה שבא זה ללמד שאין יציבה למעלה ושלזה אמר עגל מגזרת עגול. והנה זה קשה לדעת הרב כי היה שכדוריות הגלגל כבר נמשל באחת מארבעת הכנפים למה בא עליו עוד משל שני ככף רגל עגל ללא לוכך. ויקשה עוד לדעת הרב למה הביא הנביא ענין הרגלים קודם זכרון הידים. ואתה תראה בדברי הרב שלא זכרם כן כי בדבריו זכר ראשונה הידים בתאר עינייהם אח"כ הביא הרגלים. ויקשה עוד למה הרגלים אמר ונוגלים כעין מתכת קלל, ואם כיון

לפשיריות

טענה תשיעית בהיות הדמות אדם להנה וחשב הרב שהיו כל פני החיות פני אדם אם לא שקלתם היו נוטות לפני שור ולפני אריה ופני נשר, כמו שהביא בפ"ה (ל"ל בפ"ת) מהח"ג הזה, ויקשה אליו ת"כ וארבעה פנים לאחת ואומר עוד ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן, והשאלות האלה כלם יעידון ויגידון שכל אחת מהחיות היו לה פני אדם ופני אריה ופני שור ופני נשר. ואם היו כלם בצורת אדם ג"כ היו כלם בצורת אריה והיו כלם בצורת שור ובצורת נשר והיו ת"כ כלם שוות מכל הצדדים. ואם זה כן איך ייוחד אחת מהם ליסוד אחד והאחת ליסוד אחר אחרי שכלם ישתפו וישתוו בצורותיהם, ולא הועיל ת"כ הרב דבר להיחדות הבוא אשר כיון לדעתו כמ"ש במראה הפנית אופן אחד אצל הכרוב האחד וכמו שהעיד הרב עליו בפ' ח"ב, ות"ת (שוא) שהיתה כל חיה בצורה אחת ושהיו לה ד' פנים כלן מאותה צורה כי היו לאחד מהן ארבעה פנים כלם פני אריה, וכן הקשה בשאר הצורות, כי הנה הכתוב אומר ופני אריה אל הימין לארבעתם יורה שלארבעת החיות היו פני אריה וכן בשאר:

טענה עשירית מה הועיל הרב לדעתו באמרו באותו פ"ה (ל"ל פ"ת) ת"ג הנזכר שפני שור ופני אריה ופני נשר הם כלם פני אדם (אם לא שהביא) נוטים לאותם הפנים מהב"ת, ואם נאמר שאמר זה כדי להעיד על היותם משכילים כמו שפירש רבי שמואל בן תבון ונמשך אחריו הנרבוני, אבי אשיבך שהיות החיות משכילות כבר נרמז בארבעת הכנפים שפירש הרב שהן כדוריות הגלגל ונפשו ושכלו וחשוקו, וגם כבר נאמר בזה שהיה להם שכל ואור למה לא יהיו הפנים רמז לדבר אחר, ויהיו בעלם פני שור פני אריה ופני נשר. ועוד שהרב עצמו אמר שהכנפים הם תאר הגלגלים בעלמם, והפנים הם משל לכחות הנמצאות מהם בעולם השפל וליסודות, ואם היה כזה כן איך נאמר שהפנים היותם פני אדם יורו על ענין החיות בעלמם שהוא היותם משכילים. כיון שהפנים לא יורו על זה כי אם על היסודות והכחות. ועוד שהבר הזה ר"ל היותם משכילים הנה יורמז בהיות לכל אחת מהם פני אדם. אמנם היות להן מלד אחד פני שור ופני אריה והיה רמז לדבר אחר, ואין צורך לומר שיורו על השכלתם אחר כי זה כבר נרמז באחת מהפנים שזכר שהם פני אדם. ואם נאמר שהניח הרב זה כדי לבאר שהם היות הגלגלים יבינו הדברים להתהוות, הנה הצורה יהן אותה הנבדל שהוא השכל הפועל ואינה מהם, ולרמוז לזה אמר שהיו כל צורותיהם פני אדם וכמו שכתב האפודי. הנה יקשה לדעתו כי הרב הניח שבוארה הראשון הזה לא הביא כי אם ענין הגלגלים, ולפי זה ת"ל שנאמר שרמז בו ענין הנבדלים אשר הורה לדעת הרב בוארה הבלשי וכת ם ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, כי הם ביאר ענין השכלים הנבדלים לא כאן בפסוק דמות אדם להנה. ועוד כי אם היו הד' פנים רומזים לארבעה יסודות וארבעה כחות, כאשר תקח פני אדם לרמוז לנבדל הנה לא יאמרו כי אם ג' פנים ליסודות והכחות, לא ארבעה. ואין יאמר דמות אדם להנה בסוא תאר להן בעלמם הו תאר פעולותיהן:

טענה שביעית מאמרו הנה וארבע כנפים לאחת להם. ואתה תראה שהרב כתב שהיו לגלגל ד' סבות לתנועתו, כדוריותו ונפשו ושכלו וחשוקו כמו שהביא פ"י ח"ב הנזכר, והשב שאליהם כיון הנביא בארבעת הכנפים. ותראה עוד שכתב בפ"ו ח"ג הזה שהשגת יחזקאל וישעיהו היתה אחת, ויקשה ת"כ איך ישעיהו אמר שש כנפים לאחת ויחזקאל אמר ארבעה כנפים. ותראה שבשמ"ג ח"ת בשתוף כנף כתב הרב שבשתים יכסה פניו ר"ל שיש שתי סבות להעלם מלאות המלאך, יהם קולר המשיג ועומק המושג, ובשתים יכסה רגליו ממנו ובשתים יעופף, הוא לאחר אליהם העופפות על לד המשל שהוא להתקרב אל הנאות ולהתרחק מהמזיק, וכמו שהשלים ביאורו בפרק מ"ע באותו ת"ח, וכן אמר יחזקאל בכנפים, לאיש שתים חוברות איש ושתים מכסות את גוויותיהנה ע"ד ובשתים יכסה רגליו, ולפי זה לא יהיו סבות ההעופפות ארבעה כי אם שתים, ולמה ת"כ זכר יחזקאל לדעתו ארבעה כנפים כלם רומזות לד' הסבות ההנועה. ות"ת שישעיהו דבר מהמלאך ויחזקאל מהגלגל ואין בהם הפרש. ת"כ אני אשיבך שת"כ לא כל מה שראה יחזקאל ראה ישעיהו ואין הסגתם אחת כמ"ש, הוכחהו שלענין ההנועה יצטרכו ג' סבות וכנפים לארבעה, וכ"ש שלפי האמת הם לבד שתי סבות ר"ל כדוריות הגלגל ונוגה כי בגיזרו יוכלל נפשו וחשוקו סבות אשר יצייר:

טענה שמינית ממאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל, וכתב הרב פ"ב מהמרכבה שבא זה ללמד שאין יציבה למעלה ושלזה אמר עגל מגזרת עגול. והנה זה קשה לדעת הרב כי היה שכדוריות הגלגל כבר נמשל באחת מארבעת הכנפים למה בא עליו עוד משל שני ככף רגל עגל ללא לוכך. ויקשה עוד לדעת הרב למה הביא הנביא ענין הרגלים קודם זכרון הידים. ואתה תראה בדברי הרב שלא זכרם כן כי בדבריו זכר ראשונה הידים בתאר עינייהם אח"כ הביא הרגלים. ויקשה עוד למה הרגלים אמר ונוגלים כעין מתכת קלל, ואם כיון

לפשיריות

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח www.daat.ac.il

לספיריות כגלגל היה ראוי לאמר בחיות בכלל לא שייחס אותו לרגלים . ואחה מרחה מדברי הרב ספירם ומוצים על החיות בכלל לא על הרגלים לבד , אבל זה איננו מתישב כפי סדר הכתובים , ויקבה עוד למה לא אמר הבנאיה מספר הרגלים כמה היו ולא אמר ג"כ בהם ורגליהם רגל ישרה מתחת בנפיהם על הרבעת רבעיהם כמ"ש בידים :

טענה תשיעית מתמרו וידי אדם מתחת בנפיהם על הרבעת רבעיהם , ובתוב הרב פ"ג מהמרכבה שהיו שתי ידים, ובתוב מוכיח שאינו כן , כי אחרי שאמר מתחת בנפיהם על הרבעת רבעיהם יורה שהיו ידיים הרבעה במספר הבנפים ומכל עבר היה להם יד אחת . ואין לנו לומר שדיין הרב זה מתמרו וידי אדם שידי האדם הם שנים . כי זה כלהרה אמרו לא במספרם , אבל אמרו אמר למעלה ברגלים שהיו ככף רגל עגל אמר שהידים לא הן היו כי בלוחות ידי אדם היו , אבל זכר שיהיו במספר הבנפים , ויורה על זה אמרו אחריו ובידיהם ובנפיהם ולהרבעתם , וזה כבר אמרו בחיות שמאמר ולהרבעה פניהם לאחת ולהרבעה בנפים לאחת ובנה בן לבחיות בידים , וכן אמר במראה הבנאיה ובל בשרם וגפיהם וידיהם ובנפיהם , כי היו בידים במספר הבנפים :

טענה עשירית מאומר מוכרות אמה אל אחותה בנפיהם לא יסבו בלבתן , ובתב הרב בפ"ב בהגהה בתוכרות אמה אל אחותה אמה אל אחותה רומז אלו הד' חיות הין ביניהם הפרש ולא מקום פנוי בדעת הזוהר ממש , ולדעתו יהיה לא ענין אחר בנפיהם כי לא היה הסבור בנפיהם שהם משל לבחיות הבאנאיה כי אם אל גוזיתיהנה , והרב אמר שמה כי הבנוסות מחוברות אמנם פניהם ובנפיהם היו פרודות , א"כ הין לאות לדעתו שיהיה פירוש הבתוב הזוהר אמה אל אחותה בנפיהם . וא"ת שמלת בנפיהם בשומה לומר לא יסבו בלבתן . זה ג"כ בלתי אפשר כי החיות היו הסולבים לא בבנפיהם שהם בבחות האמנאיה , והיה די בשיאמר מוכרות אמה אל אחותה אל יסבו בלבתן . וכן אמר אח"ז אל אחר יהיה שמה הרוח לבבה ילבו לא יסבו בלבתה ולא אמר הם מלת בנפיהם :

טענה יא מאמרו ובעמדם ובנפיהם פרודות מלמעלה , ובתב הר"ב בפ"ג מן המרכבה ובהתבל אחרו מלמעלה , וכי' על הבמרבים , כי מאד בתחבל בהות המנוע לבלגליהם פרודות' . וזה אמנם יגדר בלתי בהות בחות מנועתו בפי הבאנאי שהות מלמעלה , אבל בפנים לא יגדר זה, כי לא אמר הרב ולא נמלא בדברי הבאנאי בהבחות הבחות מהבלגל בהמשל בפנים הם בפי המנוע , ואין אמר א"כ בפנים פרודות מלמעלה ובפי הרב לאור שהות אמר לאור שהות בנפיהם פרודות מלמעלה ובפי הבאנאי על אחר הרבתון , והבפסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ונאמר על היסודות , שבאמר הבסון שמר יבל ד' נורות היסודות , ולפי זה הם היה בשין הרבים ונאמר על אחר הרבתון היה לאור שיותה בפסון הרבתון ואיאמר ובנה אוזן אחד בארבע בשין הרבים אבל החיות הוא הבאנאי על אחר הרבתון , והבפסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ונאמר על היסודות , שבאמר הבסון שמר יבל ד' נורות היסודות , ולפי זה הם היה בשין הרבים ונאמר על אחר הרבתון שבאמר הבסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ואיאמר ובנה אוזן אחד בארבע אבל החיות הוא הבאנאי שיותה בפסון הרבתון , ובפסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ונאמר על היסודות , שבאמר הבסון שמר יבל ד' נורות היסודות , ולפי זה הם היה בשין הרבים ונאמר על אחר הרבתון שבאמר הבסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ואיאמר ובנה אוזן אחד בארבע אבל החיות הוא הבאנאי שיותה בפסון הרבתון ואיאמר ובנה אוזן אחד בארבע בשין הרבים אבל החיות הוא הבאנאי שיותה בפסון הרבתון , ובפסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים ונאמר על היסודות , שבאמר הבסון שמר יבל ד' נורות היסודות , ולפי זה הם היה בשין הרבים ונאמר על אחר הרבתון שבאמר הבסון הבני מראה האופנים ומעשיהם בשין הרבים

מהברבנאל במרכבת יחזקאל

ל׳, אין ייחס קול לחיות אם כם כגלגלים, כיוחו דעת נסמך זולפי אמתי בנוי על עורם מבוחר כסמסמד כשגלגל קבוע ומוחר ומוזר, כמו שבארנו הרב בפ״ט מ״ב. ג׳, למה ייחס הקול בהוה לכנפים וכיה רחוי לייחסו בכלל לחיות לו לתנועותיהם לא לכנפים שכם לדעתו בכוח התנועה, כי בהכנות הכם לא יתרבו קול כי אם עצם התנועה ועלם המתנועה. ג׳, מה רחה למשיל אחוז קול ולתחרו בארבעה חלקים, קול מים רבים, קול שדי, קול המולה, קול מחנה, וכיה דו אחד מהם אם לקול המתנה יכוין בדעת הרב. ד׳, למה לא זכר מהחיות שבות היה המקום בעלות חלו, ולא שיזכרהו אחרי שבאלים דבור החיות והבפיחן עם דבור המלאכים ובא לבאר ענין הבדור הבאלים, לו יהוה לחלר קול שבו החיות הבזיה. ולוין לנו שיחלר אחוזר שלמר זה מל הקול הביה אחר הרקיע בתנועתו, כיון שהבחוה אומר ולשמע לת קול בנפיהם, ולחר בעמדה תרפינה כנפיהם תמיד בלנון הרבים כמו אמרו: ה׳ מלחמות ה׳ אנשים.

תענה כא מאומרו ויהי קול מעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא, ובדמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. ג׳, אם לא זכר אחרו אם הבחדשות הקול ואם אחרו בעמדה תרפינה כנפיהם. ב׳, כי הקול הוא הנשמע לחוש הבשמע ולכן אחר לומעלה ולשמע לת קול כנפיהם ויקשה א״כ אחרו כלן ויהי קול מעל לרקיע, כי הקול שהוא שבוי אחדשים בבגלגלים בתנועתם לא יהיה הקול הבוה מעל רקיע שבוה על ראשיהם כי אם בחס בתנועתם לו לעמוד אחס בשומעים אליהם. ג׳, כי אין ייחס הקול הזה שמעיה לחיות ולא ייחסו לרקיע, ואם היה דעת הנביא שכל בגלגל אחדש בתנועתו מי המונע שבבדור אליון בבלתי מגייר יחדשהו בבדורים אחרים מי שלמעה אמנו. והבקוקים אלה לא ייחסו קול לרקיע כי אם לחיות:

תענה כב בשבוק ומעל לרקיע אחר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא, ויורה שלמעלה מן הרקיע שבוה הבגלגל העליון מלא בגלגל אחר וכנה אחוז בשם הבא ובבוה אחרלה אחר ביחר ולא אחיר עליו דבר, אחנם מבריבי ספרו הבאחלו לבאיר הבבאר הזה, וכתב הבריבוי בביאורו לאחוז מקום ז״ל, ועל הרקיע המוה בבה הוא בגלגל אחר יקראוהו קלת החכמים בראשונים שמי הבגלגלים. עכ״ל:

תענה כג מאומרו ממראה אחיני ולמעה ראיתי כמראה אש ואין חלוק אחתי בנוי בל״ב. ובהחבל בהרב הבאר שבהלוק בוה מעלות בוה בחיני ולמעלה ולמעה הוא לאדם שבל הבבאל, ובבי דעת הז״ל בגמרא ובבי מה שיזרו עליו מאחר הבבוקים אינו בן, כי ענין אחדם בא מדוקן עם הבבאל, באומרו ועל דמות הבבאל דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, ואמרו ואראה בענין אחמל הוא דבר אחר ואינו אולה לאדם אבר ובר, ומבני זה אמר בו ואראה שבוה אבבון שיבבא בבנינו בחחבלה בל בבנה מבם כמו שזכרו הרב בפ״ב מבמרבבה, ואם בוה בחבמל אולה אחדם, בוה בחיי שיאמר שיראה אל דמות הבבאל דמות כמראה אדם והוא בענין החבמל, ולז״ל ז״ל עד בוכן אבבה מרבבה, כי אומר עד ואראה בחראה דבי אבחה אומר עד אחבמל. הנה לא זבר אחד מבבה אחדם בי אם ואראה בענין אחבמל, בדבהה שבוא בוחה בחחבלה בבבנבה בהיא ולא אחר זה בל דמות אדם (ואחי בבר בחבחי בדבר בזה דבריה עובבים בביבוה בפ״ם מבמרבבה יעוייבו משם), אבל הב׳ אומר בבן ואראה בענין אחמל, והבה אחמל אחז״ל שבוא מלא מוחבבבה אבבם אבבנה אבבם מבבלות, וזה לא יאות בבבנבה הבבדלים אם בוה בחבמל מוחב עליהם בדבה הרב. ואחם הראה הבריבו בפ״ו ממרבבה הבוחר ז״ל, וזאה מלת אחמל בחלוק שבוא מוחבבה מבבי עבייבים אם בל בלומר אחבחבוה אמוחר עליו ח״ם ובבבבבה אמוחר מ״ל, בבבוחה בחחבר בבי עבייבים חלוקים בבחיות בבי בדדים עליו ואחחבון ואם לא בדמוי, ובבר אבירבו בעבה אבבאה בבבוחה מוחבבבה אן הדבור ובבבחיקה, ואמר עוד (על דברי חז״ל) ואין בבבר אחמרים אבבאים אבבה ובבבאים ממלבות אחבבם בוה בל דבר בבבה, ואלה אין בחלוה לנו אבה דמות הבבאל דמות בבבל בחלוק אינו מבל אבל אבל בוה מבל לדבר בבבה ובן אמר בבבחיו בוה מראה דמות בבבוד ה׳ ובבבוד ה׳ אינו ה׳ כמו בבחיאתנו אבבאים ובל מה אבמבוחו בבל אלו הבבבבות בם בבבוד ה׳ ר״ל המרבבה לא הרובבר בי לא אמבילוהו ח״ו, ובבן זה אב״ל. ויש מי אבירבו בל דברי הרב בלאם בעליון ובתחתון הבה בלם ובלון, ובבחיאר זה בלאמרו אבבעליון אבו בבאין אחמל, ואחתחון אבו בבמראה אם, בבחאחמל מלד הראוהו בחיותיה אמודה בם בעליים בחחה לבבבה הראבונה, ובחחחון אבו ראמו ויבבאל בעלולים אחבבה. והבראבוי בחב אבבאה הרב אלוק בדמות אחדם בעל בבבאל ואחר אבעליון אבו אחראבה אחיני ולמעה הוא אם, ובבחלוק בוה בבעליון אחחר בבבאל, בוה אחחלוק לבני אחלוקים בבי בבחיות בי בבחיות אחת ואחר בלו אל ובבחיות אחרת ואחר בלו אל אם, ואחר אבבה בעולל בראבון, בי בוה מוראב אבבי אבירים אחחד והוא בעליון אינר בלתו, ובבבי אחבבה אחחבון בבבבבה אבבי אבבבבה בבבבבה בבבבבה ב

www.daat.ac.il * דעת - אתר לימודי יהדות ורוח

קשה מאד מה שחלק הרב מלת תשמל אל המהירות והחסכון, או אל הדבור והחסיקה, ואמר שיורה התחברות שני עניינים בהתיות ולדדים שונים, והנה אין בכל יח' הרכבה ולא התחברות עניינים ולא יאמר עליו המהירות והספק ולא דבור והסיקה, ולא התיות שונות. ואם תאמרנו כפי הפירוש הראשון שהחלק העליון שאחר התשמל הוא העגול הראשון, ולכן היו בו התיות יען נתחברו בו שני הגיונים מגד עלהו ומגד עלמו, לחלק והודיעני, והחלק התחתון שאחר מתיני ולמעלה שהיה המרכבה אם מה הוא, כי הוא אינו דבר המתחברים הרבים, וגם אינו מהגלגלים אחרי שהוא חלק האדם שבל הבסה, ואינו מהתיות ולא המקרעה. ואם יאמר שהחלק העליון שאחר התשמל הוא העגול הראשון, והחלק התחתון שאחר בגם הם שאר העגולים ממנו, יקשה מאד למה בחלק העליון הזה אמר הרב שאחר התשמל לפי שיתחברו בו שני הענייני', וכמו שפירשנו עליו ליר עלמו ואיור עלהו, והנה בכל אלה המאחר העגולים ומלא זה כי יהיו בו שני איורים איור עלמו ואיור עלהו, ולמה א"כ ייחד זה בעגול הראשון לבד והוא הדין בכל העגולים וכמה א"כ כלם מהחלק העליון וכלם יתואר מתשמל. סוף דבר לשון הכתובים לא יפגמו דעת הרב:

טענה רד מאומרו כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואשמע אל פני ואשמע קול מדבר. ובאר הרב ס"ו מהמרכבה תומר הקשת המתואר בענן ואמתתו ידוע, וזה נגלה בדמוי ובהמשלה מאד, והוא גלה הסך בכח נגותה והביאנו, עכ"ל. ודעת המפרשים בכוונת הרב הוא שאמר הרב זה על הכבת נגה הנגיה להגיה אור אחר הבלים, וכמו שהשמן סוך ביום הגשם מבין אחר הענינים בהבאתו הקבל זה הרושם-מהשמש, מה שלא יקבלהו אחר הענינים, כן נגה הנגיה להבאתה בהשבילה פרטי המלאות חודשה אלו הנגה לקבל הדם הנבדל ולהדבק בו, וזהו ענין הגיונותה וזהו דמוי הדמוי הנגלה והמשל החזק שעשה הגיות להמשיל ולהתאר ענין הבנותה. ואם זה הוא דעת הרב והוונתו אל בלתם רחוקה ממני, לפי שהנגיות היה מסבר ענין השגת נגותה ומה שראה, ולא היתה כוונתו הנה לבאר ולדמות אין תבת הבנותה לנגיאים, ואינו מתורך דבריו ולא מהמשך הענין. ועוד כי לא היה הדמוי וההמשל כלו אין תקבל נגה הנגיה שעם הבכל הנגדל, אין יאמר הכתוב כן מראה הנגה הביב, והיה ראוי שיאמר כן מראה הנגותה או כן מראה נגה הנגיה בהדבקה, לא שיאמר כן מראה הנגה הביב והנגה אינו נגה הנגיה, ועוד אומרו הוא מראה דמות כבוד ה' כי זה על הדבר הנראה אינו אמר לא על הבכת נגה הנגיה, והנה כבוד ה' אם הרב יסבור בהוא עולם הבלים, אין יאמר שהבכבוד האלהי בהוא בעצמו הוא המראה הקשת, כי אומו הדמוי אינו לכבוד ה' כי אם לנגה הנגיה בהדבק בכבוד ה', ואחה מראה דברי הרב הפ"ד ח"ת בהוף כבוד ה' שבתם הענמים רואה בו אחור הנגרת אשר יסבינהו הבם במקום על לד המוצה הבדלה, ובעמים רואה בו עלמו ואמתתו, ובעמים רואה בבבוד הבדלה האבנים הלבם אם הבם יח', ולא זכר שיאמר כבוד ה' על הנבואה שזכר הנגיה אליה, פ"ם באומרו כן מראה הנגה מראה דמות כבוד ה', הכי אין דמיונים זה אחר זה מראה הנגה מראה דמות כבוד ה' וזה על דבר נמלא לו על הנבואה, והראיה לזה אומרו

ואראה ואשמע על פני ואשמע קול מדבר שהוא דיוקא מאד שראה:

טענה בה מאה שבא במראה הנגה שראה יחזקאל (פרק י') שבכרובים הם אחיות כמו שאמר וירומו הכרובים היא אחיה אשר ראיתי בנהר כבר, ואם אחיות הם הגלגלים הדברי הרב, הקשה מאד למה נמה יקראם הלם הרובים, כי הם חיות הלבם אם פני אדם כמו שבינתו, לא יתחייב שיהיו אני כרוב שהוא העשיר ליותם מבני אדם והיה ראוי שיקראם אבשים לא הרובים הבם הלדים לדעתו, הלא הראה הבחוב אומר אני אחה שבא בהרבה ואני אני אני פני אדם והבלעיבו אני אריה והבריעיבו אני נשר, ואם היה כמ"ם הרב בכל הפנים אחלה היו אני אדם, אם לא שיהיו נוטות בייחוד אל אותם הפנים המיוחדות שזכר, ס"ב לא היה ראוי לקרות הבם הרובים שהיו אחות מהבלות המיוחדות כמו שלא יקראו הלם אריות או נשרים, ולכן אחרתי שהיה ראוי שיקראו הבם הכולל שהוא אבשים לא הבם המיוחד והקלתי שהוא הרובים הבלים אם שלא היו הלם הרובים לפי הראמת:

טענה בו כי אם היו אחיות הם הבכרובים והבם הבלגלים איך אמר הבחוב המה, הלא אל הינות הגלגל אל אחת הבדוב ומלא הנעיר גחלי אבן הבינות הרובים ודרוש אל הפעיר, ודבא לפעיני הבכרובים מומדים מיעין הבינה הבנות אחים והעבן מלא את האחר הבעיבים

הנה הבינו המורה אלה הפרו לשנאה אלקים, ובחלק ראשון הם ע"ה פרקים, ובחלק שני הם מ"ה פרקים, ובחלק שלישי כ"ד פרקים, (מורה נבוכים) יט

ויהיו כלם קפ"ו וכימנה גן עדן, ואמנם מהשעיון גזונתי יזה ובנוכחי לילה בעיר הוליגא בנית המעולה אברהם יצחק יל"ו, טוב למחלל ותאלה הוא לעיניה ונאמר לבסיל, והחלה לאל המעולה בהזכחות:

וזיכר כבוד ה' מעל הכרוב על מפתן הבית וימלא הבית את העבן והחצר מלאה את נגה כבוד ה', ואחר ולא כבוד ה' מעל מפתן הבית וישעמד על הכרובים, ויעלו הכרובים את בנפיהם וירמו מן הארץ לעיני בלאתם והאופנים לעומתם ויעמוד פתח שער בית ה' הקדמוני וכבוד אלהי ישראל עליהם מלמעלה. האם הבכל היבר הבופנו כאמם יסבול הבסה אם בין הבגלגלים ויהיה דבר אחד ביחות הבגלגל ודבר אחר הרוב, ואם הבגלגלים הם עומדים לימין או לשמאל הבית או העולם, ומהו כבוד ה' הנמשע מהכרוב אל מפתן הבית. ואין הבכרובים הבגלגלים ירומו מן הארץ וישעמדו אחה שער הבית. ואיך היה כבוד ה' עליהם. כי בפי ערבי הרב הרב כבוד ה' הוא לשעמד מן הרקיע אשר הוא על ראשי החיות:

טענה בז כי אם היו האופנים הם הסודות הדעת הרב איך יאמר עליהם הבנית שמה ולא בשרם וגבהם ודיהם וכנפיהם, והנה בפי ערבי הרב אין האופנים גופים וידים היון שהבנים לדעתו הם הדורות הגלגל, והבפש והשכל והחשוק אשר לו, ולא זה לא יתכן שיאמר ביסודות שהם גשמים מחים, וחידים ג"כ הם לדעתו הפעל הגלגלים בהתהוות והפעולהם בשמירת המהווה, ושם היות שיאמר האופנים בשר וגב, הנה ידיים זה"ם הנשים הוא דבר אלהי מחייבא ובלתי מצומר בהם:

טענה בח כי אם היו האופנים הם הסודות כמה הרב איך יאמר פנים לאחד פני אחד פני הכרוב ופני הפני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר, והנה הצורות האלה לדעת הרב הם הבחות המיוחדות הבאות מהגלגל המסובבים מהם, וה"ל שיאמר הסודות עצמם כי אין גם להם פנים כ"ם שיאמר הסיו הבם אותם הפנים עצמם בזכר בחיות. ומראה שהרב הרגיש בהפך העצום הזה מהון דבריו שהתב בפרק ג' המהרבה ז"ל ואח"כ אמר היה המיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר ואחדע כי הרובים המה. והביב הבלות הצורות בעצמם והתהוות בעצמם, והתאחר שהחיות הם הבכרובים והבכרובים הם החיות ע"ל. נראה מדברי הרב שחושב אלה הצורות שאמר בבאן על החיות אמרם ולא על האופנים. אבל הבחובים נמנו הוצה קראו אחריו מלת אחיו הדבר כמו שחשבו, לפי שהבכרובים הבם הבם על האופנים ידברו לא על החיות, הלא הראה החמלת הדבריה והרב והנה הרבעה אופנים, ואח"כ אמר והל בשרם וגבהם וזה על האופנים אמרו, כמ"ם קודם זה בהם וגבהם וגופם הם, ואח"כ אמר והאופנים מלאים עינים, ואח"כ נאופנים הבם קורא הבגלגלים בחוצ, ועל זה אמר והרבעה פנים לאחד, שיהבן לפרש זה כי אם על האופנים אשר אחר שהיה הדבור בהם והדרוש. והראיה המורה עוד על זה היא שאח"כ בדברו על החיות אמר היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר ואדע כי הרובים המה, הרבעה הרבעה פנים לאחד והרבעה בנפים לאחד ודמות ידי אדם תחת הנפיהם ודמות הנפים שהם פנים אשר ראיתי על נהר כבר, הבן רואה בעיניך שהפנים שזכר למעלה פני האופנים, ולזה לא נאמר בהם פני שור כי אם פני הכרוב, זה יהיה הבבדל אשר ביניהם לחיות, וגם לא אמר בני אופנים כאשר אשר היו ליחיו לו לשמאל כאשר אמר בחיות. והסחבל כי למעלה בדברו באופנים אמר וכל בשרם וגבהם ודיהם וכנפיהם, ולחי שזכר בהם בשר וגב וידים וכנפים ולא זכר בהם פנים, לכן הולרך לומר עליהם הרבעה פנים לאחד וכל זה על האופנים אמרו, ולכן בדברו אחר זה בחיות אשר זכר שהמה הכרובים, הולרך לומר שהיו להם בנפים וידים ורגלים, ומפני זה הולרך לומר ודמות פניהם המה הפנים, ואם היו הפנים שזכר למעלה פני החיות בדעת הרב היה הבפוק האחרון הזה ללא ענין.

והאמת יורה הדרכו:

ואין הפרש שהרב המורה ראה בהבחוקים כל הדברים האלה אשר הזכירותיו לו ורוהם, אבל הוא היה בענין כל כך על דעתו ועל הקירותיו, שאחרי הבאנו הבינה זה האמת והבין ראוי שיהיה, לא הבשל לפחוקים הבם הבם לשנותם, לו אולי הבאנו ענין אחר הבינה ענין אחר הבינה ענין אחר הבינה

חסלת מהאברבנאל

ודברים המתיחסים אליהם, והיה זה בפרקים מ"ט הראשונים ממנו, ומשם עד פרק ע' שהם כ"ח פרקים דבר בהתחרים שיוחסו לגוזל, ומשם עד סוף המלך שהם ו' פרקים דבר מהתכמות הרבות שהיו בתוחתו ובהמצאת בכללו כלים אחד, ומהקדמות המדברים ומוסיחים על הבקשות הד' הראשות שהם, מלאות שהם יח', ואחדותו, ושלמות גשמו, ואחדות הראות, וגזה חתם שהם בראתו.

החלק השני הנה בתחלתו זכרון הקדמות הפילוסופיות, ואחריהם בפרק הראשון דרכי המופתים שבו הפילוסופים בניאור שלש השאלות הראשות הראשונות, ממלאות הלל, ואחדותו, ושלמות גשמותו, ומהמופת שבחר הרב לעשות עליהם. ומשם עד פרק י"ב שהם עשרה פרקים זכר הרב ענינים שונרדים מהמלאכים והגלגלים, ומה שיסכימו עניו דשות הפילוסופים עם מאמרי התורה והנביאים. והתנו מדברי הפרנו שבאו הפרקים הנמה דרך הלעג למעשה מרכבה, ומשם עד פרק ל"ב שהם י"ט פרקים מקר הרב בדרוש חדוש העולם, והחזקה עם כת תרוסיי"ן המקיימים הקדמות ומאר מעשה בראשית, ומשם עד סוף החלק הזה שהם ע"ז פרקים דבר הרב מהנבואה:

ואמנם החלק הבלשי מתחלתו עד סוף פרק ז' דבר הרב מעשה המרכבה, ומתחלת פ"ח עד פרק ט"ו שהם ח' פרקים, בחיות ענינים שונרדים, שהפכד והרע הוא מלד החומר, ושהחומר מחיבה גדולה מהבנת הבלל הנפרד, ושהמדברים לא ידעו הסדר אלא הבעבור הגמור, ושהרעות הגדולות הנולדות בין בני אדם המבטלות הלבלותם, ושהרבה ענינים ישלה על לב המון שהרעות בעולם יותר מן הטובות, ואם ראוי לבקש הבלות המלאות הזה בכללו, אם לא, ושלא יעשה אדם הבנדיל ובבדיל הבדל הבדיע שעורי הבנלים ושלמנע טבע קיים, ומשם עד פרק כ"ה שהם ט' פרקים, דבר בדרושי הדיעה והבטחה והנבוון, ומשם ואילך עד פרק נ' שהם כ"ה פרקים, דבר מענינו המוסר, ומשם ועד סוף הספר דבר ג"כ בענינים משונרדים, אם משפוטי התורה שהיו כלם לגוזר ותושלם, ואם מעבודת האדם מביג המתיות, ואם בתחבת איך יתדבק לבוראו, ואם בדרוש ג' שמות שהם תכד ומשפט וצדקה והתם הפרו בפרק ההכמה, וכבר יצלו על זה בתלות לו הקושיות י"ח, ואלו הן:

א) למה זה עשה הרב המאמר הזה בחלק ג' חלקים, ולמה לא יהיו שנים לבד או ד' לו יותר, לו היה יותר עוד מבלי חלוק חלקים, כי כן קראו הרב עלמו המיד מאמר לחרות על אחדותו והקשר חלקיו ודרושיו זה עם זה:

ב) מי הנית הרב לויתם הדרושים בחלק שהקרבתי בחלקים שיתחדש שם, ולמה לא יהיו הנתחרים מדרושי החלק הבני לו בחלק הבלשי, וכן בשמות המבוחשים וכן חדוש העולם והנבואה למה לא יהיו מח"ל

לו מה"ג, וכבר בחלר הדרושים בבחלק הבלשי:

ג) למה זה הנית הרב דרוש הנתחרים קודם ניאור מלאות הבשם ואחדותו ושלמות גשמותו, כי הנה בדר הלמוד היה שיבחר ראשונה שהוא יהבחר ממנה אחר ונלתי גשם ואחר כך יבחר ענין הנתחרים, וכן עבה לאומת"ד בספרו:

ד) מה ראה הרב לדרוש ולחקור בד' שאלות הדרוש הבם יחד ולא נרף שאלה אחרת לו מן הנבואה ולא מן בשבחה והדיעה ולא משאר הדרושים שבלבים, ומה הייתם בים לד' שאלות הלה זו עם זו שבעבורו נתקשרו כלם:

ה) מה ראה הרב לזכר בד' שאלות הדרות הבם בדלוגים, כי הנית בבוף בחלק הראשון הקדמות המדברים ומוסיחים עליהם, ובתחלת חלק הבני הנית הקדמות הרבים"ן ומוזכרים על ג' מהם, והיה ראוי שיתחבר הכל אם בחלק א' אם בחלק ב':

ו) למה הנית הרב אחר זה לחתם הבשרה פרקים מדרושי המלאכים והגלגלים המיוחסים למעבה מרכבה בחחלת החלק הבני, ויותר ראוי היה שיוכרם בחלק שיחבר לדרוש המרכבה, והם עבלו לבעלים, ולמה זה הנתם מקום בהם בו ולא בחקום אחר:

ז) למה זה הנית הרב דרוש הנבואה בכלל בח"ב, ודרוש נבואת יחזקאל בפרט בח"ג, כי הנה הנית הבדר מעבה בכולל, היה מן הראוי שיהיו שניהם במקום אחד, ר"ל הנבואה בכלל ונבואת יחזקאל בפרט, אם שניהם יחד בחלק שני או שניהם יחד בחלק הבלשי:

ח) למה זה הנית הרב המוזכר דרוש הדיעה והבטחה בח"ג, ודרוש הנבואה קודם לזה בח"ב, כי הנה כפי סדר הלמוד, ראוי שיבחר בבחלק הבלשי ידע ענייני בני אדם וזרעיהם, ומשגיח בהם, ואח"כ נדע שיוכל לותם, כי הנבואה היא דדיעה והבטח משוכרת:

ט) למה זה זכר לותם הענינים המבודדים בח"ג, מהבעות המבבות המחומר, ומדעת המדברים בהעדר הבהעות בעולם לותם יותר מבסוגות ומבקשת חלקיו הבעלם, ומשעורי הבנלגים ובלה ושלמנע טבע קיים, כי הם דברים בלתי מתיחבים שמה:

י) למה זה זכר הרב בעמי המלות בח"ג, כי בחיות המלות בכלל המורה, והתורה מהנ הנבואה, היה ראוי שבחקום שבחר ענין הנבואה בכלל, ונבואת משה ותורתו ולתמיותה, ויזכר ג"כ בעמי המלות שבלו בה, ולא בחלק שלישי בבוף הספר:

יא) למה זה הנית הרב המורה בבוף בספרו לותם הוחם בשבם פרקים בזכרתי מבפוחי בהמורה ובגודת מציג בלתמיות ובהבנת המתבודד, ופירש

שמות מבד מבפוחי ולדקה והבחמה, ולאיך הייתם הענינים הבם למקום הבוח בבוף בספרו:

אלה הם מוצדי שלמה ובקשתי בבדור ספר המורה ובדרושיו. והנה לא ראיתי לאחד מן המפרשים שהתעוררו על זה דבר, לבד זה ראיתי בשם הר"ן שבתב בדבריה מחת זיל. דע כי הרב חלק ספרו לג' חלקים, בראשון הלכות, ובשני מאמרי, ובשלישי טעמי, כי ענינו בחלק א' הוא בלל יתבבר ובמלאכיו ותוחריו ואחדותו ושלמות גשמותו, ובוה חלק זה, בפרק י"ב חחלק שני בתחמיל, מבלתר בבל מחודש יש לו בבח פועלת, ובפרקים אלו שהם בבעות מלאות בלל יח' הם הבלות בל מוצ, וחלק שני מתחיל בפרק המבור ומשך עד פרק ח' מח"ג המתחיל, בל הבענינים הבחוים ובבדים, כי בל מה שהוא מעולם הגלגלים הוא חחלק ג'. ומפרק ח' עד בוף הספר הוא מחבמת הטבע, וכיון לזה כי ג' עולמות מהבלשים מחבר ומתערבים בח אחד בחבר, ובן רלה הרב לקבר ולערב ג' חלקי ספרו לתען יהיה המבון אחד, עכ"ל:

ואין דברי בזה בבוחים אלו, אם לפי שהוא שבח בחלקים בזולת מה שהבגילם הרב המורה, בחמרו שהח"ל סופו בפ' י"ב מח"ג, וחלק ג' בופו בפרק ח' מחלק ג', וזה דבר לא הניחו הרב המורה אבל הבוחו: **ואן** שבח בלא בבנם הרי לעולם גבולי הבלקים, אלא מפני שהתקיבו הבבוח ד' וח' שהעיבותי אני. ואם לפי שעבה החלק ג' שמעמי וכל' עבעיי מהעולם הבשבל ולא ידעתו מאין לו זה. כי הנה בח"ב דבר מחדוש העולם שהוא בולל לבמים ולאחר, והבבוחה שהיא שבע בתחבונים, ואין יאמר אם בן ביוחד החלק הבוח בענינו הם יש, כי הוא בחמה בונו לו בלו מבעי. גם התקבות החלקים והפרקים בדי שיהיה המבון אחד לא הבחו. ומי יבן ידעתי ואמלאבו. ע"ב אחרתי בה בבוח בלתי בבון: **ואמנם** דעתי בהתחת הדבר הזה ובחר הבחלות בלם הוא בבריחה בלשון לבן:

הנה הרב המורה בחו שיבעת עבה פירוש המבבה בבתחיבו כי הוא בתחילו בקרבוכל"א בחיבו בן ב' שנים, ובבליתו ובלילתו המבדים בחיבו בן בלבים שנה, ובמו שבעיד הוא בעלמו בבוף הפירוש הבוח. ודעתה בבתחבת בהבדיבן בבבר הלן, על אוחה מבבה ראשונה בל ובראל יש לבם חבון לעולם הבח, הבינה הרב זכרון הבקרים והיסודות שבחלו לבל אחר בבם ישראל יבוחב שיאמרו אוחם בחר שהוא בעל הדרה לשיבה לחיי העולם הבח, ובבם לפי דרבו ר"ג עקרים. ח) מלאות בחל. ב) אחדותו. ג) בשלום בבם אל בח בבבם. ד) שבוח לבדו בדמון ובל זולתו אין בדמון בי אם מהודש. ה) בראוי לעובדו ולא לולתו ובלבל ובלבוש דבר אחר. ו) שבוח יבבח לבני אדם בהיותם נבוים אליו. ז) בבבואת משה בדולה ומעלה ממעלבת בחר שבנביאים בלם. ח) בחוסם שבוח בידיעו היא אלהית בחוסם על ידי מבה. ט) שבוח בבחיו בלתי בבבוח לבולם ולא הומר בזולבה. י) שבאל יח' יודע ענייני בני אדם ובריותם. יא) שיש שבר טוב לבדיקים ושוב לרשעים, שבוח ענין הבבבחה. יב) ביאת משיחנו שיבא בחו שיעבד בבוחים. יג) שלבן הימים יחיו בחיים אחר מחו בבר. אלה הם הבקרים שבנים הבר שהם, אבל זכרם והיותם שמה על אחד בהבחה והבסור ובזיר בדול:

ואני בחמאר ראה לחמבה אחר עשיתי בעקרי האמונה ובדרבים בלילתי בחרר בבבר הבקרים הבם ובדוחם. ומבלו הבחמות שזכרתי בה בבינו המורה בחבבר הבקרים הבם ובדוחם. ומבלו הבחמות שזכרתי בה בבינו בהם הרב שבאמרן בחורה הבלהיות בל בחלב מחוזבו מבחיבה, לו בלתים בו יח' לו שהבים בחלים בבשוחיהו, כי לין בבחבה זולת שלל ומשבו בחו שזכר הרב עלמו:

אמנם האמונה בו יח' הוא מלאיהנו המבוחה שבוא מחויב המלאות מלד עלמו וגם בבחות אחד, אלא לא היה בן לא היה מחויב המלאות, וגם שלמו בשם אלו בח בגבם שאם היה בשם היה מחבחל,

ל"ב שלשה הבקרים שאלה הם האמונה בשם יח' מלד עלמו:

ואמנם האמונה מלד בעולתיו, יש אמנו בשבועותיו שבעבו בחבן בעבר, ומזה בחבן בוא חדוש העולם בעולם עם היותו בגלל בעבר הבל שבוא בהיותו יח' בדמון לבד, ובבבל הבלים בבלמים מבני אדם בהעידו עליו בבבחוים, ובבנותם משה רבינו ע"ש במדבבה עניותה מבבם, ובבבן לו הוה מן בשמים והבינה בלתי בלתי מחבחבה. **ובה** הבקרים שאלה הם מבוא האמונה בשבועותיו יח' שבעבו:

ויש מהאמונה ג"ב בשבועות הבל יח' בבוללות התמידות בבל זמן, עבר והווה ועתיד, ומזה המין הם הידיעה והבטחתו בבל בשבר והעונש. ויש מהאמונה ג"ב בשבועות בחלהיות הבתידות ובה ביאת המשיח ותחיית המתים. ואמנם בעבר אחבר שבוא ראוי לעבדו, בוא הבלה בל הבקרים, בבו בחבבחר. ואין בסבן שעבר ביאת המשיח ותחיית המתים בי הם בבלים בבלל אחד שבר ועונש, בי הם חלקים מהבחבחו הבעלונה, אבל מבלה הבינה הרב בקרים בבני עלמם בדי לבסרישם בלב בהמון, בי בין הבקרים הבידוחות שזבר בה לא לבד בחבבחבים שבאומה:

בי אם לבל עדת ישראל בחבון בבדול:

וכאשר העיר ה' לא רוח רבינו המורה לחבר הספר הבבבבד הזה בחלבו בבו ובחיר. אלאו בבו לאוחה הבקרים אבר בבר ובבבבבדיו הבאבה בל הדרך הבסבחה והבינר בלבד, ולחבקר בענינים בבי הענין ויזבר הבסבחו, ועדות בחובי הבחורה בבספר הזה בבינאחר בבם. ולבן עבה הבחלות חבקיהו ועיונו בבלשת הבשלות הבקרות הבבם מלאותו, **ואחדותו, ושלמות**

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

ושלילת גשמותו, לפיוחס שעקיים הראשונים שתלים בעצמו יתברך. ובעבור שסיפו דברים שסקו אליהם מה שמאת שנוני התורה המעיים אל הגשמות ואל הרבוי ואשמוני והשעלות בו ית', ואם מאמת המחלרים שהיו אותם כמה שהיו מביאים אל הגשמות והשנוים, לכן בחלק ראשון כאחר לאמור הגשמות המבוהיים והמוחלים שאמרו בו יתברך ואתריהם הביא דרוש המחלרים בתוהם הפרקים שזכרתי למעלה. וכבר ביאר הרב זוהר ביאור הגשמות הקדמת הפצו, ובערך אחר ממנו בשתוף לגם, וכן ביאר הגשמת המחלרים ביאור בפ"ב הוא פרק המאמור. ואחר זה שהאמת הרב לעשות ראיות ומופתים לבאר ג' השאלות הקרות בהם, ולכן הביא הראשונה בערך ע' (ל"ל בערך ע"א) דע כי ההגשמות הרבות (אחר הא) בתוהמנו בהמתת אלו הענייניה אבדו בתוהר הומן וכו' לבאר שם ענין המדברים ומאין הוסיה בהתלאם, וכמו לזה פרק ע"ח (ל"ל ע"ב) לבאר שהגשמה בכללו בחיים אחד (מיין חיידיזיראמוק), לפי שמזה יעבון על המדברים שגשמו הקדמותיהם מבעלות שבע המלאיות, ובזר אחר זה הקדמות המדברים על השאלות הד' מהם ומופתיהם יעבון אליהם לפיוחם בענינו הקדמות לא גלוים. והנה שמם בשוף ח"ח לשתי סבות, האחונה לפי שהחלק בהוה ויחד להחוזה עם בעלי הדת הבהוריים, ולכן הביא שמה הגשמות המשותפים והחלים שהם לקוחים מחבחי הקדש, וגרף אליהם דברי המדברים שהיו ג"כ אנשי הדתות ומשבשים אחר בהוזה, ובלתי אין מחלוקות עמהם בתחמת הדרוש, אלא בתוצאי הראיות שעשו עליו ועל זה אמר הרב בערך ע' (ל"ל ע"א). ואם הביה ממי ביאשיה לו בהם שאמרו המדברים (והתאיר שבבר הבחלר המופת על הדבר העולם) אני אוסב זה וכו', כי הנה אמר זה לביוחם מופתיהם עמנו בתחמת הדרוש הזה. ל"ב הביא הקדמותיהם ודרכיהם בחלק ראשון לפי שהוא החלק שייחד להחוזקת עם החוקיים. והבהבה בעניה היא מצוי שהחלק א' הבהוא יחידו הרב הביא בו דעות מי שקדמוהו ונלבעלם, וכמו שעשה דרוש בשמות והחלרים, עשה ג"כ בשופטי שלשת השאלות הקרות שהביאם שם לעשון עליהם ולבעלם:

האמנם בחלק שני הביא דעות הפילוסופים והקדמותיהם על מופת השאלות שלהם, ולפי שדרך הפילוסופים היה נהגיך דרך המדברים. יען המדברים כיאלו מלאיות אחל מפאת חדוש העולם, ולכן עשו ראיותם מופתיהם על חדוש העולם, ומשם הבריחו מלאיות מחדש, ואמנם הפילוסופים ביאלו מלאיות אחל מפאת שהמעוה השמיימיה, ולכן היה אחת מהקדמותיהם היות המעוה וזמנן קדמון. והביאה דברי המדברים בהבלית הבראקה מדברי הפילוסופים, שאם בחלקים מתחלפים. ויש לי עוד בכה אחרת והיא שלמה, שהפילוסוף בשאמת מתוחבה הקדמה שהביאמו מקדמות העולם. והיתה כוונת הרב לבטיל על מופת הקדמה ולבעלה בחלק שני, ולכן הוצרך לבאיר בחלק הקדמות הפילוסופים ומופתיהם אל שהם בעלבו, כדי לבטיל עליו מיד להחוזקת עם הפילוסוף בענינה, הבאה זה מדברי הרב כמו שהבה בסוף החלק הראשון וז"ל. ואחר שהשלמנו הבלית הבריחה בחחיל גם כן בוכרון הקדמות הפילוסופיות וזכרון מופתיהם על מלאיות אחל ואחדותו והמנע הריבוי בעם עם מה שהקבל מהם מקדמות העולם ואע"פ שלא נאמינו, ואח"כ אחלך הרבנו אחנו בהבריחנו אליו אמיתת הענין שהשלמת המופת על אלו הבלעם שאלות והבנם מיד עם הפילוסופים בתר שאחרונו מקדמות העולם ויהיה זה בחלק שני ע"ל:

הנה בחרתי בזה לתה בחלק ראשון בתוהם הדרושים בזכר הרב בו. ובחלק ראשון הביא מופתיהם הבאתם שהיה העולם קדמון. ובחלק שני הביא דעת אנשי לפי דעתו הוגל ובחלק על שלבם הבקשות הבהם מבלי הבהנות הם היה העולם קדמון לא מחודש. והנה הביא אחר זה הענינה הפרקים שזכרתי מענייני המלאכים והגלגלים, לא בלבד להביעם לדרוש המרכבה כמו שהשבו המדברים, אלא מפני שבעבור הרב אליהם הם לענייני הגלגלים, ר"ל המחוייבים לענין הדוש העולם, כמו שהבראה בפרק י"ט מח"ב שהם הבריח הרב דעתו בחדוש הבהנות הגרמים השמיימיים ומעניהם, וכן בפרק כ"ד בזכר בו מענייני החכונה. ואם דרוש המלאכים לפי שיעבור אלו הם לענין חדוש העולם הוא בפרק כ"ב בתחיל וגזרה מוכבחת עליה ומאריכות. וכן בעבור לאה שבאר בה מענייני המלאכים לדרוש הבנואה ולדבה אחל, שהם ביאר שהיא שבע שופע מהשי"ת בחמצעות הבכל הפועל, וגם כן לאה בזכר בפרק מ"ב, שבל רחיים מלאך הוא בחרבה הבנואה (אל בחלום), וגם כן בחתחם מאה שביאר בחלק הפרקים מהחוקים שם מלאך, לאה שביאר בחותם פרק מ"ב שבאר המעיים לא בחתה בניחם ולא מנוח ואשמו:

הנה אם כן הם שהביא הרב בחותם עשרה פרקים נעבור אלו לדרוש בחדוש ולדרוש הבנואה מלבד מה שיוציאנו לענין המרכבה שהוא על הבחוה הבנים. וכבר הביר על זה בפרק ג' מח"ב (ל"ל בפרק ב') וז"ל. וכבה בחר אלוי אלהים בתחיל בפרק י"ו לדבר בידיעת אלהים, ואחתר שהביאם בבלבלים במלאות המלאכים ועניני הגלגלים, והאלים זה הענין ואבוא אחר זה בשעדתה אל הבאת אל מלאך, לאה שביאר בחותו פרק מ"ב שבאר בעניני הגלגלים, ואחר שהבריחה אלו אחר ידיעות מלאות בבלבלים הבבלים הבבלים וכו'. בבה אם בן בחלק שני ביאר הרב בדרך הענין שלבת בשלמות

הקרבים, מציאות אחל, ואחדותו, ושלילת גשמותו. וגם כן בעבר הרביעי בהוה יתברך ובל מה שהולבו מחוהב, ואחר זה בהיעות בבה בהגבדת ובעשותו שעמוד מבריחות על הבחוה. ועקרו, עם מה שבחוה בתורה ודברי הבמים מעבבה בראשונה, ואחם דברי בתה הענינה בחזוק תורת בבבה (בערך ל"ל מח"ב), שהם בבלי לוכרון ולבריחם לאמונת הבחוה. וזה בשלם הדרוש הבהוה, ואחר הרבעה הענינים הבם הבחלים בעלמו יתברך, והמעיין אחריו הדרוש הנבחה. ואם ביאר ענין הנבואה בבלל, ודעות הפילוסופים בתוכנו בה ובדרבותיה. וכן ביאר בפרק ע"ל מאותו חלק אלמות מבה רבינו ע"ה בנבואה עד שאמר, אלא יאמר בם נביא עליו ועל שאר הנביאים אלא בחמוך בם, וכן בחותו בפרק בחר בעניינה אבדו בתוהר בבבה אלהים, שאמר תבלית בבלימות, ובבבה נאחיה לא בתחלב בהתרה: והנה בחר הרב דרוש הנבואה לדרוש בחדוש העולם, לבבות. אם מבני בחלק הרב דעות בני אדם בנבואה בדעותיה בקדמות העולם והחדוש. ובמו שבבר בתחלת פרק ל"ח המתחיל, דעות בני אדם בנבואה בדעותם בקדמות העולם, שמבני בדמות בהוה בחר אחם הדרושים זה לזה, או אם מבני שחדוש בבבה, ובנבואה, ונבואה מבה, ובהתרה אלהים, ונמתיחה בם ב' בבבים ועקרים הנלים בבעולות הבלהיות מהמן שבבר. וגם כיון לבבה ג' בחמיבות דרוש הנבואה לדרוש החדוש, והוא שהנבואה תחמת אמונת בחדוש, וכבר בעיר על זה הרב בערך ד' חלק ה' וז"ל. ואם לא יתבחר אלהך במופת חדוש העולם אבל מקח אותו מהבבאים בקבלה אין ביוק בזה, ולא יתמר לון בחמת אם בבולם קדמון או מחודש עד בהשמע דבריהו בנבואה בזה בחמתר עבל, שלא הרב בזה לבעיר מה שבתב בערך מ' חלק ב' וז"ל, ודע שהבאים אלהיים יגיעו לבם הבנות עיונית אלא בבבן לא יוכל בחדם בעיון לבד לבגיע בבבנות אבר יתחייב אליהם הבחוה וכו':

ואמנם בחלק הבלישי יחדו הרב לבאר בו הבקרים והאמונות הנתלים בשאלותיהן ית' המתמידות ונמלאות תמיד, ולכן בחתיל בדרוש מעשה מרכבה, לא מבד שבאה נבואה, אלא מבני שהבאר הנבואה ויתבחר בהבנאתה בולבת בעולם בחתחון בחלשות הבנלים, כי בהנבואה יגיעו ביבודות ויעבדום ויבריבום זה בזה, ויתבדון מיני המרבבים ומו שאמר כי רוח בחיה בחולבים (יחוקאל א' כ"א), כי הבהיות לדעת הבר בם הגרמים הבמיימיים, והחוטים בם ביבודות. והבבלנים הנבוטעו המבניעים הבבלים, ובבבבה הראשונה מבבאת בבם בה הנעתה, בבל זה הוצית הרב מדרוש המרבבה ג' פרקים מאותו חלק, ולפי שהיה דעתו לבמון לזה דרוש הידיעה ודרוש הבבנאתה אלהיות בבדעים, שביא אתן שבר לעובדים ועובב לרבעים, ויהיה שהרבה מהראשונים בחבו בזה מבאת רוע בבבדור שראו בדעות אבדיקים ועוזבות הדעים, הוצרך הרב לבקדים לדרושי הידיעה והבבנאתה אותם בה' פרקים שבאו אחרי המרבבה. כי בבה בערך מ' מח"ג זבר הרב שבבבבד יבוא לאורבבים מלד בחומר ולא מלד אלהה, ובערך ט' ביאר שבחומר מהיולה בדולה ומבן מוצע מבבנת בבבל בבנבד. ובערך י' ביאר דעות האדם בם בלם מלד המאור שלו, ובם מדבריה עבעיים, ואין דלוי שיבלונן מבם, כי בם מבבירה בחומר ומעבע בהעדר המחוור בו. ובערך י"א בחר שים ג"כ דעות בבני אדם ובם הבנלבות מבלאם לבלהם, לפי בבוזנות ובבבלות ובדעות, ובבבם ג"כ מבבבות אחר הבעדר, מבני שבם בלם מחוייבים לבבלות הרב בעדר הבחמה, ואין ג"כ לבחלון מזה כי בוא מבאת אחדם, ואולם אדם מבלם דבבו. ובערך י"ב ביאר בגם לוחם בדעות בבם מבאת בחומר ובבבלות, בם על המעם לא על הדוש כמו שחבאו אנשים, ובינאר עם זה בדעות שיקרו לאדם לבקבות בחומרות, כי בבבבחתי מבבנין מאד. ולפי שבין בני אדם מחלנים מבבבע בחם שיקרם דעות אף שהיו מלד בחומר לחבבם שהיה העולם בלו נגרת בשבילם, ובבאדם חבלית המלאות בבלבו, הוצרך הרב לבבל בדעת בחם, ובעבורו הביא פרק י"ג שבחתיל הרבבה נבוהו הבלמים. בבקבת חבלית זה המלאות שביאר בו שאין לבקב הבלית אל בלותו בעולם, אבל שבל דבר מהבעלוהים ובחתחוויים הוא בחלבת עמו. ובדי לחורות אלא שיה בלותו בעולם וכל שבן הבעלוהים בעבור הבחתחוים, הוצרך להביא פרק י"ד שבחתיל מחה שלרין גם בן שיחבונן בו אדם עד שידע מעלת נפשו, אלא יעבה בעלמו מה שהבחבלר משעורי הבלנים והבוכבים שבאר בו גדלם ומינים הנפלא, וזה המוכיח אלא היו בעבור אדם הקטן ובשער בעניו ובבאבם והבו נחבבו בערבם. ובדי לבאר עעות בני אדם בבחלוגם מבבעות שמשבבות מבאת בחומר, הביא פרק י"ט בחתחיל לגמוע מבע קיום, לבאר בו שאי אבבר בוהיה בעל בבר ועמות אלא יקבל בבבבד ואבל ומביני בחומר, כי יהיה זה קבון בין שני הבבבים שבות נמנע לבל הדעות, ולבן יחוייב שיקרו לדאדם רבות רבות חומרו מבלתי שיחוחר בחל ית' בעול בלל, ולא יאמר עליו שבות אלהי מבנים. ואחרי סומם בל הדברים הבלה בבחתיל בבבבר בפרק י"ו לדבר בידיעת אלהים, ובחמיון דרוש בידיעה והבבנאתה ובבעול מה שבבבן הבלוגלוסים על הבקרים בחלה. ולפי שבבר חיוב בבנה על דרוש הבבנאתה, הביא עם בה מעינו ודעותיו, בדי לקיים אמתת הבקרים, שבבי"ם יודע פרטי בני אדם ומבגיהם בבם. ובעבור שבותר לזה הענין הבבוון, הביא אחר בה פרק כ"ד בענין הבבוון, ובשום אותו פרק הבלים אותם הדרושים מבידיעה והבבנאתה. ואחר"כ

דעת - אתר לימודי יהדות ורוח * www.daat.ac.il

חסלת מהאברבנאל

בפרק כ"ט בתחילת לדבר בטעמי המצות, והוכיח ראשונה שיש להם חכלית, וזכר כללים נאותים ומעולים בענינם, והקדמות מדרכי עובדי כוכבים הקדומים, והמשיך אחריהם טעמי המצות כלם, וכל זה עד סוף פרק מ"ט: והיה זה הדרוש מיוחד לחלק ג', לסיות המצות באותה חלק מהבנבנה הלכות המתידות גם המבנה מהידועה והבנבנה הבלתיזה בה. ואין מצלת בחורה דבות ואמונות ומצות, מעשיות ובחוריים אחרים שאין בהם לא אמונות ולא מצות מעשיות, והיה שבבר נתן הרב טעם ובאור למצות המעשיות, ובאחר עליו לתת טעם לפורי הפטעים, לחודיע שאינם מוחר ודבר בטל, אחרי שבבר בלו בחורה הלכות המצות כמו שפור ואחות לוטן תמנע ודומיהם, לכן הביאו פרק תמשים לבאר בו בגם אותם הפטרים בלו להוצלם ואינם ללא נורך: הנה הלק מ"ב התבאר שבחלק הראשון באר הרב עם מה שבאר בחלק הבני בלשון הבעלים הראשונים בחלים בעצמנו יח' בבם מלאותו ואחדותו ואחינו גשם. ובחלק הבני באר האמונות הבלוגיות בבעולותיו שעברו שבם כיותו יח' קדמון וכל מה שזולתו מחודש, ומעלות הבנבולות המיוחדים מבני אדם, ומעלת נבואת משה על כל הנביאים, והוראתנו היא הלכות ומצות. ובחלק השלישי הביא הבעדים הנחלים בבעולותיו יח' המתמידות, שבם ידיעתו והבנתנו בכלל ובפרט בשבר ובוגש, אבל עקרי ראיה הבשיש והחיים המתים לא הביאם הרב שמה, שבם הנלים בעולותיו יח' הבידודות, לבחי בבות, אחתה לפי שבם מבלל הבשבר והבוגש, ובכלים בעקר הבשגחה והתנחגה בלאחרה. והבנינה מבני בשני הבעדים הם כפי הבלה ולא יכול הרב לבאחרם ע"ם הבוין בלאחר עשה לאחר הבעדים, ולכן באחרם בלגרות אחר שבעליהם, ולא הביאם בבפר הזה בלאחר הבעדים שבם בפי הבוין והתחיים. והנה אבל הרב ר"ג עדים עקר אחד שלא מזכר, והוא ארחות לעבדו יח', והניחו הרב עד בה לבחיתו הבלות הבעדים בלם בבעבורם ראוי בוגעבוד האדם לבוראו, ולזה הביא העקר הזה בפ' ל"ח בזה חלק הג' שבם ביאר עבודת משיג האמתות, ושבעבודה הבלבות יח' בוזכר בחרבם היא הבשלבה ובשבלת מעשיו בפי מה שראוי. ובסרך ר"ב המשיך ר"ב הדרוש הבזה בתם ביזר לאדם אין יעבוד לבוראו ויתדבק בו. ולפי שלא יתשוב האדם שלבות המדות לבד יפפיק לעבודתו הביא פרק ר"ג שבאר בו ג' שמות, הבד, מבשם, ולדקה, ובפרק ר"ד שבאר בו על בחם בנוים יאמר שם הבחמה בדי לבאר מבשם אל ובבלל הבם בחבמתו בי אם בזאת יתבלל בחשבלל הבבל וידוע אותי (ירמיה ט' כ"ד) שביא הבלים הבעודה והדבקות בו יח': הנה יתבאר מזה בשור חלקי הבפר הנכבד הזה וסדר חלקיו בפרקיו ודרושיו אים על מקומו:

ואחרי בודיע אוהב אם בל זאת תשיב בנקלה לבל הראשיות והשלות אבר בעריהו בהחלם זאת הבדבמה לפי מה שאומר:

לא' תאמר לו שבחלק הבפר הזה (ג' חלקים, בדי שבחלק הראשון יסיר הבפרות שיבלות בשלות היקרות מבלת בשמות ומבלת הבחרים וגם מבלת הבדמות והמוזהים הבלתי תמיים שעשו המדבים. והיה בחלק בשני בבאור הבעדים הבחיים בעצמו יח', והבחיים בבעולות הלבות בעצמו בזמן בעבר שבלם ביאר בחיב. והיה בחלק השלישי בבאור הבעדים הבחיים בבעולות הבלבות הבחמידות, ובעקר הראה הבעבדו שאבינו:

שוכרו בבוף דבריו לבויהו במדרגת ההבלות לבל:

לב' תאמר שהביא הרב הדרושים מיוחדים בפי הלקים, בי מה שבחלק הראשון הביא הדרוש בשמות המשותפים והמוזהלים הנאמרים בו יח', ואחר זה הדרוש הבותרים לבסר הבפר הנוסל המשמות והחלרים בעקר הבחדות ובעלות הבשם, וזבן דרבי המדבריים בביאור הבשלות לבויהם דרבים מבוגבים. בן פה בח"ב הביא דרבי הבילוזופים והבדמותיהם והמותם שעשה הרב בביאור מציאות הבל ואחדותו ואחינו גשם, והמשיך אחריהם בבאר בעקר הרביעי שהוא יח' קדמון, וכל מה שזולתו מחודש, ואחריו הביא דרוש הבנבואה בבלל, ונבואת משה רבינו בפרט, ותורה מן השמים ונאמתותה שבם בלם בשמות הבעדים שביאר הרב על פי הטיון והבחדה הבלבות בחלוקיהם ומדרגותיהם וכל זה בחלק הג' שלישי באר עקרי הבעולות הלבות המתמידות וכם הבשגחה הבולות בעולם הבשבל על ידי הגרמים הבמומיים בדרוש המרבבה, וחם דיודיעם בעדרתי בלי אדם, והבשגחה הפרטיבה, בנתינת הבבר והטוב בפי המעשים, והבדת תולות בדיק ורע לו רבע ובוב לו, ופירוש דעה אויב והחריו בענין הבשגחה והבוגיון. ואחריו שעמי המצות שזה בלו מדרוש הבשגחה הבלבות. ובלא זבר ביזה המביה והחיים המתים, לבויזם בבלים בעקר הבשגחה, וכם משיני הבבר, וגם הבעבדיקה הבם לא יתגלו בדרך הבעיון בי אם בדרך הקבלה, וכלל בחזבו חלק ג"ב בעקר הבחליה שראוי לעבדו וכמו שבאתיה:

לג' תאמר שבהיא הרב דרוש הבחדרים בחלק הראשון, לפי שלא בא שמה לבאר שיחבאו לבל הדרים הבוזבים, אלא לבסיר הבפר שיחבו על הבשמות ועל הבדבר ועל הבחבדון, ולבן בזה דינם בדין הבשמות

בפרק כ"ב בחחיל לדבר בטעמי המצות, והוכיח ראשונה שיש להם חכלים, וזבר בללים נאותים ומעולים בענינם, והקדמות מדרבי עובדי בוכבים הקדומים, והמשיך אחריהם טעמי המצות בלם, וכל זה עד סוף פרק מ"ט: והיה זה הדרוש מיוחד לחלק ג', לסיות המצות באותה חלק מהבנבנה הלבות המתמידות גם המבנה מהידועה והבנבנה הבלתיזה בה. ואין מצלת בחורה דבות ואמונות ומצות, מעשיות ובחוריים אחרים שאין בהם לא אמונות ולא מצות מעשיות, והיה שבבר נתן הרב טעם ובאור למצות המעשיות, ובאחר עליו לתת טעם לפורי הפטעים, לחודיע שאינם מוחר ודבר בטל, אחרי שבבר בלו בחורה הלבות המצות בלם בפור ואחות לוטן תמנע ודומיהם, לבן הביאו פרק תמשים לבאר בו בגם אותם הבפרות בלו להוצלם ואינם ללא נורך: הנה הלק מ"ב התבאר שבחלק הראשון באר הרב עם מה שבאר בחלק הבני בלשון הבעלים הראשונים בחלים בעצמנו יח' בבם מלאותו ואחדותו ואחינו גשם. ובחלק הבני באר האמונות הבלוגיות בבעולותיו שעברו שבם כיותו יח' קדמון וכל מה שזולתו מחודש, ומעלות הבנבולות המיוחדים מבני אדם, ומעלת נבואת משה על כל הנביאים, והוראתנו היא הלכות ומצות. ובחלק השלישי הביא הבעדים הבחיים בבעולותיו יח' המתמידות, שבם ידיעתו והבנבנתו בכלל ובפרט בשבר ובוגש, אבל עקרי ראיה הבשיש והחיים המתים לא הביאם הרב שמה, שבם הנלים בעולותיו יח' הבידודות, לבחי בבות, אחתה לפי שבם מבלל הבשבר והבוגש, ובכלים בעקר הבשגחה והתנחגה בלאחרה. והבנינה מבני בשני הבעדים הם כפי הבלה ולא יכול הרב לבאחרם ע"ם הבוין בלאחר עשה לאחר הבעדים, ולבן באחרם בלגרות אחר שבעליהם, ולא הביאם בבפר הזה בלאחר הבעדים שבם כפי הבוין והתחיים. והנה אבל הרב ר"ג עדים עקר אחד שלא מזכר, והוא ארחות לעבדו יח', והניחו הרב עד בה לבחיתו הבלות הבעדים בלם בבעבורם ראוי בוגעבוד האדם לבוראו, ולזה הביא העקר הזה בפ' ל"ח בזה חלק הג' שבם ביאר עבודת משיג האמתות, ושבעבודה הבלבות יח' בוזבר בחרבם היא הבשלבה ובשבלת מעשיו בפי מה שראוי. ובסרך ר"ב המשיך ר"ב הדרוש הבזה בתם ביזר לאדם אין יעבוד לבוראו ויתדבק בו. ולפי שלא יתשוב האדם שלבות המדות לבד יפפיק לעבודתו הביא פרק ר"ג שבאר בו ג' שמות, הבד, מבשם, ולדקה, ובפרק ר"ד שבאר בו על בחם בנוים יאמר שם הבחמה בדי לבאר מבשם אל ובבלל הבם בחבמתו בי אם בזאת יתבלל בחשבלל הבבל וידוע אותי (ירמיה ט' כ"ד) שביא הבלים הבעודה והדבקות בו יח': הנה יתבאר מזה בשור חלקי הבפר הנכבד הזה וסדר חלקיו בפרקיו ודרושיו אים על מקומו:

ואחרי בודיע אוהב אם בל זאת תשיב בנקלה לבל הראשיות והשלות אבר בעריהו בהחלם זאת הבדבמה לפי מה שאומר:

לא' תאמר לו שבחלק הבפר הזה (ג' חלקים, בדי שבחלק הראשון יסיר הבפרות שיבלות בשלות היקרות מבלת בשמות ומבלת הבחרים וגם מבלת הבדמות והמוזהים הבלתי תמיים שעשו המדבים. והיה בחלק בשני בבאור הבעדים הבחיים בעצמו יח', והבחיים בבעולות הלבות בעצמו בזמן בעבר שבלם ביאר בחיב. והיה בחלק השלישי בבאור הבעדים הבחיים בבעולות הבלבות הבחמידות, ובעקר הראה הבעבדו שאבינו:

שוכרו בבוף דבריו לבויהו במדרגת ההבלות לבל:

לב' תאמר שבהיא הרב הדרושים מיוחדים בפי הלקים, בי מה שבחלק הראשון הביא הדרוש בשמות המשותפים והמוזהלים הנאמרים בו יח', ואחר זה הדרוש הבותרים לבסר הבפר הנוסל המשמות והחלרים בעקר בחדות ובעלות הבשם, וזבן דרבי המדבריים בביאור הבשלות לבויהם דרבים מבוגבים. בן פה בח"ב הביא דרבי הבילוזופים והבדמותיהם והמותם שעשה הרב בביאור מציאות הבל ואחדותו ואחינו גשם, והמשיך אחריהם בבאר בעקר הרביעי שהוא יח' קדמון, וכל מה שזולתו מחודש, ואחריו הביא דרוש הבנבואה בבלל, ונבואת משה רבינו בפרט, ותורה מן השמים ונאמתותה שבם בלם בשמות הבעדים שביאר הרב על פי הטיון והבחדה הבלבות בחלוקיהם ומדרגותיהם וכל זה בחלק הג' שלישי באר עקרי הבעולות הלבות המתמידות וכם הבשגחה הבולות בעולם הבשבל על ידי הגרמים הבמומיים בדרוש המרבבה, וחם דיודיעם בעדרתי בלי אדם, והבשגחה הפרטיבה, בנתינת הבבר והטוב בפי המעשים, והבדת תולות בדיק ורע לו רבע ובוב לו, ופירוש דעה אויב והחריו בענין הבשגחה והבוגיון. ואחריו שעמי המצות שזה בלו מדרוש הבשגחה הבלבות. ובלא זבר ביזה המביה והחיים המתים, לבויזם בבלים בעקר הבשגחה, וכם משיני הבבר, וגם הבעבדיקה הבם לא יתגלו בדרך הבעיון בי אם בדרך הקבלה, וכלל בחזבו חלק ג"ב בעקר הבחליה שראוי לעבדו וכמו שבאתיה:

לג' תאמר שבהיא הרב דרוש הבחדרים בחלק הראשון, לפי שלא בא שמה לבאר שיחבאו לבל הדרים הבוזבים, אלא לבסיר הבפר שיחבו על הבשמות ועל הבדבר ועל הבחבדון, ולבן בזה דינם בדין הבשמות

עד כאן נופת מתוק ניב שפתיו על חיך הקורא, ומפי השמועה הודיע המעתיק שהרב המפרש ז"ל נתבקש בישיבה של מעלה קודם השלימו הספר היקר הזה: